

ખોટો ખેલ

ખોટી વાતો કદી ન કરશો, કરો ના ખોટા ખેલજી,
ઘોડા પરથી નીચે પડશો, નીકળી જાશે તેલજી.

તમા ભટ અને મિયાં ફુસકી ઊપડ્યા.

ઘણો દૂર જવાનું હતું. રાજપરના ઠાકોરે ખાસ કામે મોકલ્યા હતા. વહેલા જાગેલા. સૂરજ ઊગ્યો ત્યારે છ-સાત ગાઉ દૂર પહોંચી ગયા હતા.

જતાં જતાં મિયાં ફુસકી બોલ્યા : “એક વાત પૂછું?”

ભટજી કહે : “પૂછો.”

મિયાંએ પૂછ્યું : “તમને ભૂખ લાગે તો શું કરો?”

ભટજી એકદમ ઊભા રહી ગયા અને બોલ્યા : “છો ને મૂરખા?”

મિયાં ફુસકી કહે : “કાં?”

ભટજી બોલ્યા : “નાનું બાળક પણ સમજી શકે છે કે ભૂખ લાગે તો ભોજન કરીએ. બીજું શું કરીએ?”

મિયાં ફુસકી બોલ્યા : “ભૂખ લાગી હોય અને પાસે ખાવાનું કંઈ ના હોય. આ વગડાની વાટ હોય. પાસે પૈસા હોય પણ વગડામાં કશું વેચાતું મળે એમ ના હોય. ખાધા વિના ઢીલા ગાભા જેવા બની ગયા હો ત્યારે તમે શું કરો?”

તભા ભટ બોલ્યા : “તો અમે કંઈક કરીએ. પણ તમે શું કરો?”

મિયાં મૂંડો ડોલાવીને મોજથી બોલ્યા : “મજાની વાત એ જ છે કે જે તમે ના કરી શકો અને તમે એ સમજો પણ નહીં એવું કરીએ.”

ભટજી કહે : “શું કરો તમે?”

મિયાં બોલ્યા : “અમે બુદ્ધિ વાપરીએ. તમે જ કહેતા હતા ને કે બધાં કામ બુદ્ધિથી થાય છે.”

તભા ભટ બોલ્યા : “લોટ હોય, પાણી હોય, ચૂલો હોય, લોઢી હોય પણ બાળવાનાં લાકડાં ન હોય તો રોટલા પકાવો શી રીતે? ત્યાં બુદ્ધિથી ચૂલો સળગે નહીં.”

મિયાં ફુસકી કહે : “ચૂલો શું બુદ્ધિ હોય તો ડોળી સળગે...!”

આમ ગપ હાંકતા જાય છે.

હવે બપોર થઈ.

ભટજી બોલ્યા : “મોટી ભૂલ કરી. સાથે ભાતું લાવ્યા નથી. ભૂખ લાગી છે.”

મિયાં ફુસકી બોલ્યા : “તો હવે ચલાવો તમારું કંઈક ચક્કર અને ખાવાનું મેળવો.”

થોડે દૂર એક વાડી હતી. ત્યાં ગયા. વાડીમાં ચીભડાંની વેલ હતી. ચીભડાં થયાં હતાં. વાડીવાળાએ ચીભડાં આપ્યાં. ભટજી અને મિયાં ફુસકીએ ચીભડાં ખાધાં. થોડી વાર બેઠા અને ચાલતા થયા.

જતાં જતાં મિયાં ફુસકી બેસી ગયા.

ભટજી કહે : “કાં બેઠા?”

મિયાં બોલ્યા : “અમને ખરેખરો થાક લાગ્યો છે. અમારાથી ચલાતું નથી. હવે તમારું કંઈક ચલાવો અને અમારો થાક મટાડો.”

ભટજી બોલ્યા : “વગડામાં થાક ઊતરે એવું કંઈ ના મળે. અમે ભૂખ મટાડવા કંઈક કર્યું. તમને થાક લાગ્યો છે તો હવે તમારી પાસેની બુદ્ધિ વાપરો. હવે તમારો વારો. બુદ્ધિ ના ચાલતી હોય તો ઊભા થાઓ અને ચાલવા માંડો.”

મિયાં ફુસકી વિચાર કરે છે કે ચાલીશ તો ભટજી હસશે કે તમારી બુદ્ધિ ના ચાલી. બુદ્ધિ શું ચલાવવી એ સૂઝતું નથી.

ભટજી કહે : “તો હવે તમે બેસી રહો. અમે ચાલીએ.”

એવામાં પાછળથી કોઈ ઘોડા પર આવતું દેખાયું.

મિયાં ફુસકી બોલ્યા : “ભટજી જોજો હવે. અમે બુદ્ધિ ચલાવીએ છીએ. તમારે ટાંટિયા ઘસવા પડશે અને બંદા મોજથી જશે.”

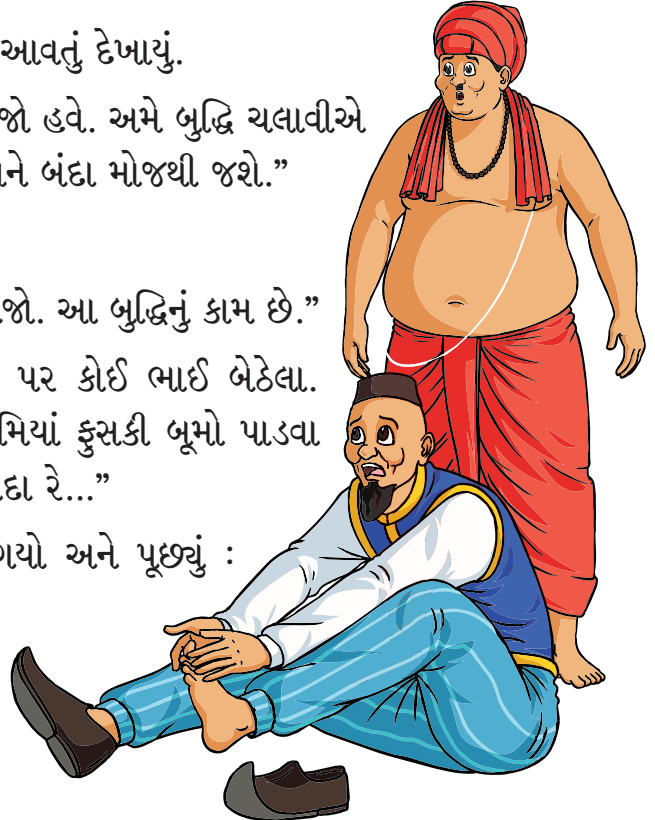
ભટજી કહે : “શી રીતે?”

મિયાં બોલ્યા : “એ તમે નહીં સમજો. આ બુદ્ધિનું કામ છે.”

ઘોડો ત્યાં આવી પહોંચ્યો. ઘોડા પર કોઈ ભાઈ બેઠેલા. ઘોડો નજીક આવ્યો કે પગ પકડીને મિયાં ફુસકી બૂમો પાડવા માંડ્યા : “ઓ બાપ રે... ઓ મારા દાદા રે...”

ઘોડાવાળો ઘોડા પરથી ઊતરી ગયો અને પૂછ્યું :
“થયું શું?”

મિયાં ફુસકી કહે : “અમને સાપ કરડ્યો..”

ઘોડાવાળો બોલ્યો : “અરરર! ક્યાંથી?”

મિયાં બોલ્યા : “અહીંથી કરડ્યો અને આમ ભાગી ગયો.”

ભટજી ચૂપ થઈ ગયા. હા કે ના કંઈ બોલાય નહીં.

મિયાં ફુસકી બોલ્યા : “ઓ બામણભાઈ, ઊભા છો શું? અમને ઊંચકીને ઘોડા પર બેસાડો.”

ઘોડાવાળો બોલ્યો : “હા ભાઈ ઊંચકો.”

હવે તમા ભટથી ના કહેવાય નહીં. ઘોડાવાળાએ અને તમા ભટે ઊંચકીને મિયાં ફુસકીને ઘોડા પર ચડાવી દીધા. અરેરાટી કરતા અને વોય વોય કરતા મિયાં ફુસકી મોજથી ઘોડા પર બેસી ગયા. ઘોડાવાળા ભાઈ ચાલતા આગળ થયા.

ઘોડો અટક્યો. એને એમ થયું હશે કે આ અજાણ્યો મારી પીઠ પર કેમ ચડી ગયો અને મારો સાચો સવાર આગળ આગળ કેમ દોડતો ઊપડ્યો છે? આમ સમજીને ઘોડો હઠ્યો. આગલા પગે ઊભો થઈ ગયો. એ સાથે જ ગલોટિયું ખાઈને મિયાં ફુસકી ગબડી પડ્યા. પીઠભર પથ્થર ઉપર પડ્યા. હવે સાચી ચીસ નીકળી ગઈ. ઘોડો એવો

ચમક્યો કે ભાગવા જ માંડ્યો તે સીધો ગામના મારગે.

ઘોડાવાળો એને પકડવા પાછળ દોડતો ભાગ્યો. મિયાં ફુસકી ગોળ પોટલું બનીને સિસકારા નાખવા માંડ્યા.

ભટજી બોલ્યા : “આવા બુદ્ધિના ખેલ ના કરીએ. ખોટી રીતે બુદ્ધિ ચલાવે તેની આવી દશા થાય.”

મિયાં ફુસકી બોલ્યા : “એવા ઉપદેશ પછી કરજો. અમારી પીઠ ભાંગી છે. અમને બેઠા કરો. કોઈ હાડવૈદને ત્યાં લઈ જાઓ.”

ત્યાં ઘોડાવાળાભાઈ ઘોડાને પકડીને પાછા આવ્યા, પણ હવે તો મિયાં ફુસકીથી ઘોડા પર બેસાય એમ નહોતું.

ઘોડાવાળો બોલ્યો : “ભારે થઈ.”

મિયાં ફુસકી બોલ્યા : “બીજું ઘણું સરસ થયું. નીચે પછડાયા એટલે સાપનું ઝેર ઊતરી ગયું. વોચ બાપ રે...!”

ઘોડાવાળો ઘોડા પર ચડ્યો. પૂરપાટ ઘોડો દોડાવીને ગામમાં ગયો. ત્યાંથી બળદગાડી લઈ આવ્યો. એમાં બેસાડીને મિયાં ફુસકીને પાછા રાજપર લઈ ગયો.

ત્યારથી મિયાં ફુસકી બુદ્ધિના ખોટા ખેલ ભૂલી ગયા.

વાત થઈ પૂરી.

